

Nr 194.

Godkänd av första kammaren den 12 maj 1921.

Godkänd av andra kammaren den 13 maj 1921.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fördelningen och användningen av vissa anslag till bostadsbyggande.

(Statsutskottets utlåtande nr 107.)

Till Konungen.

Uti en till riksdagen avlåten, den 28 januari 1921 dagtecknad proposition (nr 53), har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att beträffande ännu odisponerade delar av de utav 1920 års riksdag till uppförande av bostadshus för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk å riksstaten för år 1921 och å tilläggsstaten för år 1920 anvisade reservationsanslag om tillhoppa 17,500,000 kronor, besluta om dessa medels fördelning mellan verken och närmare användning i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder.

Då vid 1920 års riksdag anslag för ifrågavarande ändamål beviljades med sammanlagt 17,500,000 kronor, avsågs att den del av detta belopp, som anvisades på tilläggsstat för år 1920, eller 7,500,000 kronor, skulle stå till Eders Kungl. Maj:ts omedelbara förfogande, att fördelas direkt av Eders Kungl. Maj:t. Även det å 1921 års riksdag anvisade anslaget, 10,000,000 kronor, ägde Eders Kungl. Maj:t i viss utsträckning självständigt

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 14 saml. Nr 194—195.

disponera. Endast i den mån detta anslag icke redan för sitt ändamål hunnit användas, skulle det tillkomma 1921 års riksdag att närmare besluta om fördelningen av anslaget mellan de olika affärsdrivande verken. Såsom härav framgår, lämnades åt Eders Kungl. Maj:t vid medlens beviljande en vidsträckt självständig dispositionsrätt över desamma. Avsikten härmed var, att den byggnadsverksamhet, till vilkens företagande anslag sålunda anvisats, inom kortast möjliga tid skulle kunna igångsättas. Det syfte, som man sålunda vid 1920 års riksdag avsåg att främja med anslagen, nämligen att snarast möjligt kunna åstadkomma lättnad i den i synnerhet under då rådande högkonjunktur i vissa samhällen synnerligen kännbara bostadsbristen, har emellertid i viss mån kommit att förfelas genom den under större delen av år 1920 rådande byggnadskonflikten, vilken omöjliggjorde all byggnadsverksamhet av den beskaffenhet, varom här är fråga. På så sätt har av totalbeloppet 17,500,000 kronor endast kommit att disponeras omkring 3,600,000 kronor, vilken summa Eders Kungl. Maj:t den 3 december 1920 ställt till järnvägsstyrelsens förfogande för uppförande av bostadshus på olika platser inom landet.

Uti förevarande proposition har Eders Kungl. Maj:t, i enlighet med 1920 års riksdags i ämnet gjorda uttalande, nu framlagt förslag rörande uppdelningen å de olika verken av återstoden av anslaget, varom riksdagen alltså nu är i tillfälle besluta.

Beträffande de i propositionen framlagda planerna, vilka avse byggnadsföretag av olika slag på ett stort antal skilda platser inom landet, anser sig riksdagen, utan att dock hava underkastat dessa planer någon i detalj gående granskning, böra framhålla, hurusom den allmänna depressionen och den därav föranledda starka nedgången i driften vid de affärsdrivande verken torde hava medfört ett betydligt minskat behov av personal och lokaler på vissa platser, varigenom också en del av de under högkonjunkturen föreliggande stora svårigheterna att tillgodose åtskilliga föreliggande lokalbehov av sig själva torde hava bortfallit. Såsom belysande för läget må anföras, att vattenfallsstyrelsen, vilken i sin den 24 september 1920 i ämnet avlättna skrivelse upptog det bostadsbehov inom verket, vilket under åren 1921 och 1922 borde tillgodoses genom nybyggnad, till 117 eldstäder, enligt en den 3 mars 1921 avgiven promemoria ansett denna siffra kunna begränsas till omkring 45.

Det förändrade läge, som sålunda inträffat sedan tidpunkten för anslagets beviljande och i viss mån också efter den tid, då de särskilda planerna rörande medlens användning uppgjordes inom de olika affärsdrivande verken, synes enligt riksdagens mening i vissa fall föranleda tvekan, huruvida det lokala bostadsbehov, som ännu föreligger, är

av sådan art, att för dess tillgodoseende bör anlitas ifrågavarande med hänsyn till högkonjunktorens abnorma förhållanden tillkomna anslag. Det synes riksdagen böra tagas under övervägande, huruvida icke i vissa fall med uppförandet av tidigare planerade bostadsbyggen bör åtminstone tillsvidare anstå. Icke minst med hänsyn till de föreliggande svårigheterna, att för närvarande åstadkomma tillfredsställande inkomstresultat vid de affärsdrivande verk, varom här är fråga, anser riksdagen det vara en angelägenhet av stor betydelse att även på detta område söka undvika kapitalutgifter, som ytterligare skulle förminska verkens möjligheter att lämna nöjaktig avkastning.

Vid den omprövning rörande det alltjämt kvarstående behovet av nybyggnader, som således enligt riksdagens mening bör företagas, böra emellertid noga beaktas bostadsförhållandena i övrigt i vederbörande samhälle och de åtgärder till lindrande av föreliggande bostadsnöd, som alltjämt på grund härav kunna finnas vara av nöden. En synpunkt, som icke heller bör förbises är angelägenheten av att icke genom för stora inskränkningar i den allmänna byggnadsverksamheten bidra till ökande av den allmänna arbetslösheten. Riksdagen vill tillika uttala sin förväntan att vid nästkommande riksdag framlägges dels en redogörelse för den del av ifrågavarande anslag, som då disponerats, dels ock, i den mån medlen icke redan kommit till användning, fullständiga planer för medlens fortsatta disposition.

Enligt de nu framlagda planerna skulle i en del fall bostäder av större omfattning än egentliga smålägenheter komma till utförande. Även om riksdagen icke vill motsätta sig att så sker, vill riksdagen dock framhålla, att själva huvudsyftet med ifrågavarande bostadsbyggen, nämligen att åstadkomma en minskning av den brist på smålägenheter, som ansetts mest trycka den allmänna bostadsmarknaden, icke härigenom må äventyras.

Av departementschefen har vidare ifrågasatts, huruvida ej medel, som skulle användas till uppförande av bostadslägenheter åt vissa stats-tjänstemän, i stället kunde undantagsvis få utlämnas såsom bostadslån till dylika tjänstemän eller sammanslutningar av tjänstemän. Under uppmärksammande hurusom dylika bostadslån äro avsedda att utlämnas endast i viss begränsad omfattning, har riksdagen med hänsyn till de fördelar, vilka, enligt vad av propositionen framgår, skulle stå att vinna genom ett sådant tillvägagångssätt, ansett sig böra godkänna förslaget härom.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att beträffande ännu odisponerade delar av de utav 1920 års riksdag till uppförande av

bostadshus för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk å riksstaten för år 1921 och å tilläggsstaten för år 1920 anvisade reservationsanslag om tillhoppa 17,500,000 kronor besluta om dessa medels fördelning mellan verken och närmare användning i enlighet med i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 28 januari 1921 angivna grunder.

Stockholm den 13 maj 1921.

Med undersåtlig vördnad.
